

УДК 021.61:[027.7:378.4(477.74-25)]
DOI [https://doi.org/10.18524/2707-3335.2025.2\(34\).353367](https://doi.org/10.18524/2707-3335.2025.2(34).353367)

Суровцева Олена Володимирівна,
директор Наукової бібліотеки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
вул. Преображенська, 24, м. Одеса, 65082, Україна
тел.: (048) 722 12 10
e-mail: o.surovtseva@onu.edu.ua

АКРЕДИТАЦІЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ УНІВЕРСИТЕТУ: РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Акредитації освітніх програм закладів вищої освіти проводяться задля забезпечення та вдосконалення якості освіти. Інакше кажучи, акредитація — це оцінювання освітніх програм ЗВО. Заклад освіти повинен довести відповідність освітніх програм та інфраструктури стандартам якості, що були встановлені акредитаційними органами.

У статті розкриваються концептуальні й наукові підходи, закономірності та методологія проведення акредитації освітніх програм у навчальних закладах. Акредитація відбувається відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми, основою яких є Стандарти і рекомендації із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти. Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, визначено відповідні критерії, зокрема освітнє середовище та матеріальні ресурси. Для отримання акредитації заклад вищої освіти повинен продемонструвати наявність ресурсів та послуг, що сприяють якісному освітньому процесу. Саме в цьому контексті вишівська бібліотека не тільки надає доступ до літератури та ресурсам, але й забезпечує простір для навчання, організації заходів та консультацій, підтримує освітній процес на всіх рівнях.

У статті зосереджено увагу на діяльності Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (далі — НБ ОНУ) щодо підготовки до акредитації та безпосередньої участі в цьому процесі. По-перше, визначено вимоги, яким повинна відповідати бібліотека ЗВО взагалі та як їм відгукується НБ ОНУ. По-друге, означено конкретні матеріально-технічні ресурси, які саме демонструє НБ ОНУ у процесі акредитації освітньої програми. По-третє, окреслено матеріально-технічне забезпечення, а саме приміщення для навчання й організації заходів — задля інтелектуально-інформаційного та психологічного комфорту користувачів були обладнані читальні зали та інші простори на території бібліотеки.

Дотримання норм академічної доброчесності є одним з критеріїв якісної освіти. У межах участі ОНУ імені І. І. Мечникова в Проекті сприяння академічній доброчесності в Україні НБ здійснює перевірку кваліфікаційних та наукових праць на наявність елементів плагіату.

Важливе значення при визначенні результатів акредитації має обслуговування користувачів. У НБ ОНУ використовують різноманітні форми обслуговування: як традиційні, так і дистантні.

Ключові слова: акредитація освітніх програм, Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, освітнє середовище, матеріально-технічні ресурси, бази даних, академічна доброчесність, плагіат.

Успішне функціонування вищого освітнього закладу залежить від якості освітньої діяльності університету. Якість освітнього процесу є невід’ємною частиною якості освіти, що означає «відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг» [4; розд. 1, ст. 1, п. 29]. Зокрема якість освітньої діяльності — це «рівень організації, забезпечення та реалізації освітнього процесу, що забезпечує здобуття особами якісної освіти та відповідає вимогам, встановленим законодавством та/або договором про надання освітніх послуг» [4, розд. 1, ст. 1, п. 30]

Задля забезпечення та вдосконалення якості освіти проводяться акредитації, тобто оцінювання освітніх програм закладів вищої освіти. Акредитація — це офіційний процес, в якому заклад освіти доводить відповідність освітніх програм та інфраструктури стандартам якості, що були встановлені акредитаційними органами. За визначенням Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, акредитація — це «оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти, що здійснюється за визначеними цим Положенням критеріями» [3, розд. 1, п. 2].

Акредитація освітніх програм закладів вищої освіти здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти відповідно до Законів України «Про освіту» [4], «Про вищу освіту»¹, «Про наукову та науково-технічну діяльність»², Порядку оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми³, статуту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти⁴, Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [3] та інших законодавчих актів.

Акредитація відбувається відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми, основою яких є Стандарти і рекомендації із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти [3, розд. 1, п. 8 ; 6]. Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, визначено 10 таких критеріїв [3, Дод. 1]. Крім того, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у 2020 р. були розроблені

¹ Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 : зі змінами від 22.09.2025. *Законодавство України* : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

² Про наукову та науково-технічну діяльність : Закон України № 848-VIII від 26.11.2015 : зі змінами від 27.09.2025. *Законодавство України* : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

³ Порядок оформлення, переоформлення, видачі, зберігання та обліку сертифікатів про акредитацію освітньої програми : затв. Постановою Каб. М-рів України № 244 від 05.03.2024. *Урядовий портал* : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України / Каб. М-рів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-poriadku-oformlennia-pereoform-a244> (дата звернення: 10.10.2025).

⁴ Статут Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : затв. постановою Каб. М-рів України № 244 від 15.04.2015. *Законодавство України* : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/71-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

«Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми» [5]. Рекомендації містять більш детальну інформацію про відповідність освітньої діяльності критеріям оцінювання якості освітньої програми, складаються з урахуванням досвіду проведення акредитацій, застосування відповідних процедур, з коментарями та корисними порадами щодо проведення аналізу наведених фактів, з наданням вимог до акредитації та орієнтовних запитань до закладів вищої освіти. У процесі акредитації навчальний заклад повинен представити декілька складових: нормативно-документальне забезпечення, освітній процес та матеріально-технічну базу. В нашій статті детально буде розглянуто останню складову.

Один з критеріїв оцінювання якості освітньої програми — це Критерій 7: освітнє середовище та матеріальні ресурси [3, Дод. 1; 5, с. 44]. Він є підставою для оцінювання навчально-методичного забезпечення освітньої програми, фінансових та матеріально-технічних ресурсів (програмного забезпечення, обладнання, бібліотеки, іншої інфраструктури тощо), є мірилом досягнення визначених освітньою програмою мети освітньої програми та програмних результатів навчання [5, с. 44]. Цей критерій оцінювання стосується наявних фінансових, матеріально-технічних ресурсів та навчально-методичного забезпечення освітньої програми. Матеріально-технічні ресурси повинні забезпечувати конкретну освітню програму, а навчально-методичне забезпечення — гарантувати досягнення цілей та програмних результатів навчання. Отже, для отримання акредитації заклад вищої освіти повинен продемонструвати наявність ресурсів та послуг, що сприяють якісному освітньому процесу. Саме в цьому питанні провідну роль відіграє вишівська бібліотека, яка дійсно є важливою ланкою інформаційного забезпечення освітнього та наукового процесів університету. Відповідність Критерію 7 торкається показників, які відбивають діяльність бібліотеки зов. В цьому контексті бібліотека не тільки надає доступ до літератури та ресурсам, але й забезпечує простір для навчання, організації заходів та консультацій, підтримує освітній процес на всіх рівнях.

У процесі акредитації заклад вищої освіти демонструє наявність матеріально-технічних ресурсів, необхідних для викладання конкретних дисциплін, що є включеними до освітньої програми, та надає інформацію щодо загального матеріально-технічного забезпечення, зокрема навчальними та іншими приміщеннями. У свою чергу, експертна група пересвідчується у реальному використанні ресурсів та встановлює відповідність стану матеріально-технічного забезпечення до вимог [5, с. 44].

Наразі зосередимо увагу на діяльності Наукової бібліотеки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (далі — НБ ОНУ) щодо підготовки до акредитації та безпосередньої участі в цьому процесі.

Передусім, важливо підкреслити, що для успішного проходження акредитації бібліотека повинна відповідати певним вимогам, що можна ствердити про НБ ОНУ. По-перше, це оновлення фондів. Не таємниця, що це питання

наразі, можна сказати, для всіх сучасних вітчизняних бібліотек є нагальною проблемою, яку кожна з них намагається вирішувати різними способами. Не виключенням є й НБ ОНУ. Для оновлення фондів застосовуються альтернативні джерела придбання літератури: (бібліотечний обмін документами, співпраця з бібліотеками ЗВО і науково-дослідницькими установами, обов'язковий примірник авторів або укладачів ОНУ, дари). Також широко впроваджено пошук ресурсів, що містять відкриті навчальні посібники, наукові публікації, корисну актуальну інформацію, що відповідає змісту дисциплін. З цих ресурсів формуються відповідні бази даних. Відбулися зміни й у процесі комплектування фондів періодичних видань. Спеціальні групи у складі кваліфікованих співробітників здійснюють пошук у зовнішніх ресурсах Інтернет з метою відшукування сайтів періодичних видань відкритого доступу. На основі аналізу знайдених баз даних Наукова бібліотека має змогу ввести їх до інформаційної платформи Наукової бібліотеки та заощадити кошти.

По-друге, це доступність. Усі власні бібліотечні фонди НБ ОНУ доступні для усіх учасників освітнього та наукового процесів університету (при наявності читацького квитка) як у головному корпусі бібліотеки, так і на усіх її філіях. Усі електронні ресурси доступні на офіційному сайті НБ ОНУ, який є потужним інструментом інформаційного забезпечення наукової та освітньої діяльності університету. Сайт інформує користувачів про бібліотечні фонди через електронний каталог; надає доступ до повнотекстових публікацій через електронну бібліотеку, яка сформована співробітниками НБ ОНУ; задовольняє інформаційні потреби через створені бібліотекою бази даних.

По-третє, це статистика відвідувань та використання ресурсів. Статистичні дані мають неабияке значення для проведення акредитації. Важливо продемонструвати, що бібліотека активно використовується студентами та викладачами. Саме тому НБ ОНУ надає дані про кількість видач та використання електронних ресурсів. Статистична діяльність для НБ ОНУ є постійним та безперервним процесом. Статистичні показники збираються за кожним видом діяльності, серед інших й обслуговування. До основних статистичних показників щодо обслуговування відносяться: кількість видач; кількість відвідувачів, зокрема за факультетами; кількість звернень до певних баз даних та інших електронних ресурсів, що представлені на сайті НБ ОНУ; кількість запитуваних послуг у різних відділах бібліотеки, що відповідають за обслуговування користувачів, зокрема кількість наданих дистантних послуг. На сайті НБ ОНУ для ефективного збору інформації щодо статистичних даних встановлені лічильники використання на окремі бази даних та цифрові публікації. В електронній бібліотеці, зокрема в Інституційному репозитарії та електронній бібліотеці рідкісних видань, для обліку відвідувань та іншої статистики використовується сервіс Google Analytics.

Немалозначним фактором також є кваліфікація персоналу бібліотеки, тобто знання, компетентності та професійна підготовка співробітників, що безпосе-

редньо впливає на якість бібліотечних послуг, пошук інформації та створення на їх основі баз даних, наповнення контенту сайту, обслуговування сайту бібліотеки та інших показників, які сприяють інформаційному забезпеченню освітнього та наукового процесів.

Акредитація освітньої програми — складний, мультизадачний процес, результати якого мають визначальне значення для функціонування освітньої програми у закладі вищої освіти. Саме тому НБ ОНУ ретельно готується до цього процесу. Насамперед, вивчаються вимоги щодо акредитації, які визначені законодавчими документами. Після цього на основі певних вимог формується план підготовки заходів щодо оновлення фондів, складання звітів та перевірки доступності ресурсів. Крім того проводиться аналіз поточного стану бібліотеки та технічного оснащення, оцінюється актуальність матеріалів та їх відповідність освітній програмі. За встановленим планом реалізуються заходи щодо підготовки до акредитації.

Означимо конкретні матеріально-технічні ресурси, які саме демонструє НБ ОНУ у процесі акредитації освітньої програми.

По-перше, це — забезпечення підручниками, навчальними посібниками, довідковою та іншою навчальною літературою. Ця інформація надається у вигляді відомостей про автора, назву, найменування видавництва видання та кількості примірників (крім електронних видань).

По-друге, надається перелік фахових періодичних видань. Найменування видання та роки надходження.

Основну частину матеріально-технічних ресурсів складають електронні ресурси, які представлені у різних формах. Нагадаємо, що усі електронні ресурси представлені на офіційному сайті НБ ОНУ (<https://lib.onu.edu.ua/>), з якими можуть ознайомитись усі бажаючі та використовувати їх без додаткової реєстрації.

Провідне місце серед електронних ресурсів у бібліотечному обслуговуванні займає електронний каталог (<http://liber.onu.edu.ua/opacunicode/index.php?url=/SearchForms/index/1>) — це інформаційний ресурс НБ ОНУ, що відображає її фонд: навчальні, навчально-методичні та наукові видання, журнали, газети, художню літературу, окремі публікації тощо. Незважаючи на воєнний стан у країні, електронний каталог поповнюється новими записами, збільшується кількість видань представлених електронними копіями. Електронний каталог стає більш затребуваним.

З часом стає все більш у нагоді Імідж-каталог (<https://lib.onu.edu.ua/cards1/7.php>) — це оцифрований масив паперових карток з алфавітного каталогу. Саме цей ресурс надає інформацію про видання та комплекти періодичних видань, які не представлені в електронному каталозі (проводиться довготривала робота з інформатизації карткових каталогів, що передбачає введення інформації про весь фонд НБ ОНУ до електронного каталогу).

Електронна бібліотека (<https://lib.onu.edu.ua/elektronnaya-biblioteka/>) була створена співробітниками НБ ОНУ для зручного користування електронними ресурсами з дотриманням політики відкритого доступу з метою інформаційного забезпечення наукового та навчального процесів університету. Вона є «автоматизованим бібліотечним комплексом університету, що є потужним бібліотечним порталом, інформаційною платформою доступу до повнотекстових баз даних підручників і монографій, навчально-методичних посібників, наукових праць, кваліфікаційних робіт, баз даних (зовнішніх та власної генерації), який забезпечує користувачів необхідною профільною інформацією. Електронну бібліотеку НБ ОНУ можна визначити як систему, що представляє сукупність тематично упорядкованих електронних матеріалів та технологій, яка призначена для забезпечення збереження, пошуку й передачі інформації користувачам системи» [2, с. 158]. До цієї системи входять:

1) Електронний архів-репозитарій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова накопичує та зберігає електронні версії академічних текстів, авторами яких є наукові та науково-педагогічні працівники, аспіранти та студенти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (Electronic Repository of Odesa I. I. Mechnikov National University; eONUar), а також надає до них безоплатний та вільний доступ через офіційну веб-адресу (<https://dspace.onu.edu.ua>) [7, с. 112].

2) Електронна бібліотека рідкісних видань (<http://rarebook.onu.edu.ua:8081/>). У процесі створення цього ресурсу поєднуються традиційна для академічної бібліотеки дослідницька діяльність у галузі книгознавства та нові тренди й культурні ініціативи, зберігаючи цінні примірники та надаючи більшої доступності джерельній базі рідкісних та цінних видань. Бібліотека формується з оцифрованих копій цінних та рідкісних видань, що зберігаються у бібліотеці.

3) Періодичні видання та видання, що продовжуються (<https://lib.onu.edu.ua/periodicheskie-izdaniya-onu-arhiv/>). Цей розділ електронної бібліотеки містить повні тексти статей з усіх періодичних видань, які виходять на різних факультетах університету за весь період існування журналів та збірників.

4) Навчальні та методичні матеріали (<https://lib.onu.edu.ua/ukrayinskauchbovi-ta-metodichni-materiali/>). Ця складова електронної бібліотеки містить повні тексти навчальних та навчально-методичних видань викладачів ОНУ імені І. І. Мечникова, що сприяють якісному навчальному процесу.

Вже кілька років поспіль до традиційних видів бібліографічної роботи у НБ ОНУ відноситься забезпечення сучасних потреб користувачів в бібліотечно-інформаційних продуктах відкритого доступу та дистантних формах надання послуг. Цьому сприяє активне вивчення web-контенту та генерація електронних бібліографічних ресурсів, опанування й використання ресурсів Інтернет, розширення сфери бібліотечних послуг, підвищення якості бібліотечних процесів. У цьому контексті ми прагнемо розкрити розділ сайту, в якому зібрані згене-

ровані співробітниками НБ ОНУ бази даних (<https://lib.onu.edu.ua/ukrayinska-bazi-danih/>). Бази даних мають різні форми представлення інформації: бібліографічні (бібліотечні та інші бази даних, списки літератури, електронні версії бібліографічних покажчиків тощо), реферативні (оглядові, реферативні бази даних тощо), повнотекстові (бази даних відкритого доступу до повних текстів різних форм публікацій), вебліографічні (бібліографічна організація ресурсів Інтернет для спрощення пошукової діяльності).

На сайті НБ ОНУ усі бази даних згруповані за ступеню відкритості доступу, за способом створення, за тематикою.

Політематичні ресурси відкритого доступу (https://lib.onu.edu.ua/politem_vidkr/) — Інтернет-ресурси: електронні бібліотеки, портали повнотекстових видань різних типів, сайти видавництва електронних видань. Доступ до повних текстів безкоштовний у мережі Інтернет.

Політематичні ресурси локального доступу (https://lib.onu.edu.ua/politem_lokal/) — передплатні бази даних. Локальний доступ — доступ можливий тільки у мережі університету. Для ефективної підтримки діяльності вчених, дослідників, викладачів, крім того — аспірантів та студентів з 2020 р. міжнародні компанії та видавництва, що спеціалізуються на видавництві наукової та навчальної літератури, у тестовому режимі надавали безкоштовний доступ до своїх колекцій, дослідницьких інструментів та освітніх платформ. В умовах війни ці видавництва продовжили надавати свої послуги українським вченим безкоштовно, крім того за роки повномасштабного вторгнення росії до нашої країни до них приєдналися й інші. Одеському національному університету імені І. І. Мечникова було надано у безкоштовне користування зміст таких міжнародних баз даних, як EBSCOhost (з 2021 р.), Research4Life (з 2022 р.), ScienceDirect (з 2021 р.), Springer (з 2020 р.). Окрім баз даних, наданих у безкоштовне користування, НБ ОНУ забезпечує доступ до наступних баз даних: Ліга-Закон (усі вітчизняні законодавчі документи), Центр учбової літератури (електронна бібліотека найбільшої книготорговельної та видавничої компанії в Україні, що спеціалізується на виданні навчальної та довідкової літератури), Slavic Humanities Index (науково-метрична база даних у галузі гуманітарних наук з Центральної, Східної та Південно-Східної Європи), STATISTA (глобальна платформа даних і бізнес-аналітики з великою колекцією статистичних даних та звітів).

Наукометричні бази даних (<https://lib.onu.edu.ua/naukometrbd/>). Надано перелік баз даних, що показують рівень цитованості наукових видань та окремих вчених. Зокрема у рамках забезпечення безкоштовного доступу закладам вищої освіти та дослідницьким установам України до міжнародних баз даних, компанія Elsevier надає ОНУ імені І. І. Мечникова доступ до реферативної, бібліографічної бази даних рецензованої літератури Scopus, а компанія Clarivate — до наукометричної бази даних цитувань Web of Science.

Дисертації та автореферати (<https://lib.onu.edu.ua/dis/>) — перелік сайтів, що містять інформацію чи повні тексти дисертаційних робіт та авторефератів. Кожний запис супроводжується назвою та описом сайту.

Бази даних власної генерації (<https://lib.onu.edu.ua/vlasnagen/>) — бази даних, які створені співробітниками НБ ОНУ. Особливої уваги для підготовки до акредитації заслуговують БД: Тематичні веб-ресурси та Спеціальності університету. Саме ці бази даних власної генерації були розроблені задля інформаційного забезпечення окремих спеціальностей університету повнотекстовими матеріалами відкритого доступу.

БД «Тематичні веб-ресурси» (<https://lib.onu.edu.ua/tematweb/>) була створена у 2017 р. та постійно оновлюється. Інтернет-навігатор (путівник), основною метою якого є веб-навігація у масиві зовнішніх мережевих ресурсів шляхом представлення на сайті згрупованої інформації за галузями науки. Розділи містять загальну інформацію:

- посилання на сайти повнотекстових ресурсів (повнотекстові бібліотеки, організації щодо спеціальностей)
- сайти повнотекстових наукових журналів
- повнотекстові монографії.

БД «Спеціальності університету» (https://lib.onu.edu.ua/spec_onu/) була створена у 2024 р. з метою інформаційного забезпечення спеціальностей університету. Розділи містять інформацію навчального характеру:

- наукові періодичні повнотекстові видання та видання, що продовжуються, з відповідної тематики;
- навчальні та навчально-методичні видання (посилання на повнотекстові видання та перелік видань, що є у наявності в НБ та інших бібліотеках Одеси з позначенням сиглів бібліотек).

Серед баз власної генерації існують віртуальні бази даних «Предметний покажчик періодики з фонду НБ ОНУ» (<https://lib.onu.edu.ua/predm-pokazh-period-fondu-nb-onu/>) та «Фонд дисертацій НБ ОНУ» (<https://lib.onu.edu.ua/fond-dysertatsij-nb-onu/>). Перша складається з бібліографічних записів та посилань на повні тексти періодичних видань, що представлені в електронному каталозі НБ ОНУ імені І. І. Мечникова, друга — з переліку посилань для тематичного пошуку дисертацій в електронному каталозі НБ ОНУ. Пошук у цих двох базах здійснюється за тематичними рубриками та формальними ознаками (назва, місце та рік видання).

Серед баз власної генерації слід зазначити БД «Дипломні роботи», що містить перелік всіх кваліфікаційних робіт, що були захищені в ОНУ імені І. І. Мечникова за останні п'ять років.

Для підготовки до акредитацій робиться тематична вибірка матеріалів за усіма цими базами даних щодо надання інформації про забезпечення ресурсами певної спеціальності. Інформація подається з кількісними характеристиками та статистичними даними.

Один з критеріїв якісної освіти є академічна доброчесність, тобто сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Доступ до якісної освіти та посилення наукової конкурентоспроможності ототожнює дотриманням академічної доброчесності. НБ ОНУ — учасник проекту «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек», який є частиною загального проекту «Сприяння академічній доброчесності в Україні» [1]. Співробітниками НБ ОНУ була створена база даних методичного спрямування «Формування академічної доброчесності» [<https://lib.onu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>], яка складається з наступних розділів: Нормативно-правова база, Інформаційно-рекомендаційні матеріали, Заходи НБ ОНУ з академічної доброчесності, Слайд-лекція «Академічна доброчесність: нова академічна культура». Попри очевидні зрушення в дослідженні академічної доброчесності, актуальними на сьогодні залишаються такі завдання, як боротьба з плагіатом, формування етичних норм академічної спільноти, виховання інформаційної грамотності, підвищення мотивації навчання, антикорупційні заходи.

НБ в межах участі ОНУ імені І. І. Мечникова в Проекті сприяння академічній доброчесності в Україні здійснює перевірку кваліфікаційних та наукових праць на наявність елементів плагіату. Була підписана угода з академічною антиплагіатною системою «StrikePlagiarism.com» (Україна), що є ефективним інструментом пошуку плагіату, аналізу джерела запозичення та зворотного зв'язку з автором. На сайті Наукової бібліотеки створена сторінка щодо цієї теми [<https://lib.onu.edu.ua/proverka-na-plagiat/>], де надається уся інформація щодо подання матеріалів для перевірки на наявність елементів плагіату.

Як було вже зазначено, при акредитації перевіряється не тільки інформаційні ресурси, а й матеріально-технічне забезпечення, а саме приміщення для навчання й організації заходів. Для забезпечення інтелектуально-інформаційного та психологічного комфорту користувачів були обладнані читальні зали та інші простори на території бібліотеки. Це — 130 комп'ютерних робочих місць з доступом до всіх електронних видань і баз даних, які наявні в бібліотеці, діє доступ до Wi-Fi; проектори, екрани, дистанційне керування доповідача. Крім того, існують технічні послуги: сканування, ксерокопіювання та роздрук.

Наразі функціонують вісім читальних залів: три універсальних; спеціалізований читальний зал відділу рідкісних видань і рукописів; два зали Інтернет та електронних документів; два зали групових занять і Освітньо-культурний центр.

Підсобні фонди Універсальних читальних залів складають близько 1000 видань і охоплюють усі галузі знань. До послуг читачів — актуальна наукова література, енциклопедії та довідники, підручники й посібники, видані за останні 10–15 років, а також актуальні випуски вітчизняних газет та наукових

журналів. У читальних залах можна ознайомитись з новими надходженнями книг до бібліотеки, крім того представлена література з історії міста та історії університету. Література підсобного фонду знаходиться у відкритому доступі.

З урахуванням побажань користувачів виділено індивідуальні місця для роботи, зали оснащені комп'ютерами з доступом до всіх електронних видань і баз даних, які наявні в бібліотеці, діє доступ до Wi-Fi.

У залах Інтернет та електронних документів надаються послуги з пошуку повнотекстових видань та публікацій, з алгоритму роботи в електронному каталозі та інших базах, доступ до яких надає НБ, та технічні послуги: сканування, ксерокопіювання та роздрук.

Відкрито зал для групових занять студентів, де організуються семінари, лекції, заняття. Продумана зона вільного спілкування, місця для самостійної роботи з власними гаджетами. Зали оснащені сучасними меблями.

Організація з надання послуг, зокрема обслуговування користувачів також має важливе значення при визначенні результатів акредитації. В НБ ОНУ використовують різноманітні форми обслуговування: як традиційні, так й дистантні. У головному корпусі бібліотеки, а також на усіх її філіях користувачі мають можливість отримати навчальну, наукову, довідкову, художню та іншу літературу. У відділах обслуговування науковою та навчальною літературою читачі отримують літературу, якою можуть користуватися вдома; читальних залах — тематичними виданнями, що мають великий попит чи наявні у бібліотеці у невеликій кількості та періодичними виданнями; у залах Інтернет та електронних документів надаються послуги щодо електронних ресурсів. Крім того великим попитом за період пандемії, а особливо повномасштабного вторгнення росії до нашої країни, користуються дистантні форми обслуговування. А саме — віртуальна довідкова служба, електронна доставка документів та *jivo-chat*.

Отже, вишівська бібліотека повинна бути технічно обладнаною, мати гнучку та легко адаптовану організаційну структуру. Тому необхідно цілеспрямовано удосконалювати інноваційні технології, розвивати матеріально-технічну базу бібліотеки, розширювати асортимент інформаційних послуг. Для цього вимагається спільна робота керівництва університету та керівництва вишівської бібліотеки. Саме цих принципів намагається дотримуватися Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, а особливо у процесі проведення акредитації.

Список використаних джерел та літератури:

1. Подрезова М. О. Вузівська бібліотека в проекті сприяння академічної доброчесності: досвід роботи. *Візія бібліотеки ВНЗ в контексті розвитку сучасних соціокомунікативних концепцій* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. (Миколаїв, 27–28 квіт. 2017 р.) / Укр. бібл. асоц., Нац ун-т кораблебудування ім. адмірала Макарова, Наук. б-ка. Миколаїв : НУК, 2017. С. 107–114. Відомості доступні також через Інтернет: <https://dspace.onu.edu.ua/items/566a6815-7b17-49c7-b94d-8e4e54692325> (дата звернення: 10.10.2025).
2. Подрезова М. О. Інформаційний центр сучасності: нова реальність – нові погляди. *Бібліотеки закладів вищої освіти: досвід та перспективи* : матеріали 3-ї Міжнар. наук.-практ. конф. б-к ЗВО (Одеса, 4–6

- лип. 2018 р.). Одеса : ОНУ, 2018. С. 154–171. Відомості доступні також через Інтернет: <http://surl.li/loowom> (дата звернення: 10.10.2025).
3. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : затв. Наказом М-ва освіти і науки України № 686 від 15.05.2024. *Законодавство України* : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
 4. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 : зі змінами від 31.10.2025. *Законодавство України* : інформ.-пошук. система / Верх. Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
 5. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми / Нац. агентство із забезп. якості вищ. освіти; уклад.: В. Г. Алькема, А. Є. Артюхов, А. П. Бутенко [та ін.]; за ред.: А. П. Бутенко, О. В. Єременко, С. М. Квіт. Київ : Укр. освіт. вид. центр «Оріон», 2020. 66 с. Відомості доступні також через Інтернет: <https://surl.li/xkjodx> (дата звернення: 10.10.2025).
 6. Стандарти і рекомендації із забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти = Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG) : ухвалено Міністер. конф. (м. Єреван, 14–15 трав. 2015 р.) / Європ. асоц. забезп. якості вищ. освіти; Європ. союз студентів; Європ. асоц. ун-тів [та ін.]. URL: <https://surl.li/buqejs> (дата звернення: 10.10.2025).
 7. Суровцева О. В., Мурашко О. С. Електронний архів-репозитарій ОНУ імені І. І. Мечникова: науковий потенціал, освітній процес, відкритий доступ. *Бібліотечний Меркурій*. 2024. Вип. 2(32). С. 108–124. Відомості доступні також через Інтернет: <https://dspace.onu.edu.ua/items/032d33a0-8ecd-46d0-b41a-ba8bae1e3852> (дата звернення: 10.10.2025).

References

1. Podrezova, M. O. (2017). Vuzivska biblioteka v proekti spriyannia akademichnoi dobrochesnosti: dosvid roboty [University library in the project to promote academic integrity: work experience]. U *Viziia biblioteki VNZ v konteksti rozvytku suchasnykh sotsiokomunikatyvnykh kontseptsii: Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia, 27–28 kvitnia 2017 roku* (s. 107–114). Mykolaiv: NUK. <https://dspace.onu.edu.ua/items/566a6815-7b17-49c7-b94d-8e4e54692325> [in Ukrainian].
2. Podrezova, M. O. (2018). Informatsiinyi tsentr suchasnosti: nova realnist – novi pohliady [Information center of modernity: new reality – new views]. U *Biblioteki zakladiv vyshchoi osvity: dosvid ta perspektyvy: 3 Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia bibliotek ZVO, 4–6 lypnia 2018 roku* (s. 154–171). Odessa: ONU. <http://surl.li/loowom> [in Ukrainian].
3. Polozhennia pro akredytatsiiu osvithnikh proqram, za yakymy zdiisniuetsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity [Regulations on the accreditation of educational programs that train higher education applicants]. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 686 (2024) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text> [in Ukrainian].
4. Pro osvitu [On Education]. Zakon Ukrainy № 2145-VIII (2017) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
5. Alkema, V. H., Artiukhov, A. Ie., Butenko, A. P., Vynnytskyi, M., Yevstyfeiev, M. I., Yeremenko, O. V., Zolotarova, I. O., Kvit, S. M., Medvediev, V. K., Morklianyk, B. V., Oleksiv, I. B., & Stukalo, N. V. (Uklad.). (2020). *Rekomendatsii shchodo zastosuvannia kryteriiv otsiniuvannia yakosti osvitnoi prohramy* [Recommendations for the application of criteria for assessing the quality of an educational program]. Kyiv: Ukrainskyi osvitiyanskyi vydavnychyi tsentr “ORION”. <https://surl.li/xkjodx> [in Ukrainian].
6. European Association for Quality Assurance in Higher Education. (2015). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG): Approved by the Ministerial Conference in Yerevan, 14–15 May 2015*. <https://surl.li/buqejs>
7. Surovtseva, O. V., & Murashko, O. S. (2024). Elektronnyi arkhiv-repozytarii ONU imeni I. I. Mechnykova: naukovyi potentsial, osvithnii protses, vidkrytyi dostup [Electronic repository of Odesa I. I. Mechnikov National University: scientific potential, educational process, open access]. *Library Mercury*, 2(32), 108–124. <https://dspace.onu.edu.ua/items/032d33a0-8ecd-46d0-b41a-ba8bae1e3852> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 14.10.2025 р.

Surovtseva O. V.,

Director of the Scientific Library of
Odesa I. I. Mechnikov National University
24 Preobrazhenska St, Odesa, 65082, Ukraine
tel.: (048) 722 12 10
e-mail: o.surovtseva@onu.edu.ua

ACCREDITATION OF UNIVERSITY EDUCATIONAL PROGRAMS: THE ROLE OF A HIGHER EDUCATION INSTITUTION LIBRARY

Accreditations of educational programs of higher education institutions are carried out to ensure and improve the quality of education. In other words, accreditation is an assessment of educational programs of higher education. An academic institution must prove the compliance of educational programs and infrastructure with quality standards established by accreditation bodies.

The article considers conceptual and scientific approaches, patterns and methodology for conducting accreditation of educational programs in universities.

Accreditation is carried out in accordance with the criteria for assessing the quality of an educational program, the basis being the Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). The Regulation on educational programs accreditation, according to which higher education applicants are trained, defines the relevant criteria, in particular the educational environment and material resources. To obtain accreditation, a higher education institution must demonstrate availability of resources and services contributing to a quality educational process. It is in this context that a university library not only provides access to information resources, but also offers space for learning, organizing events and consultations, and supporting the educational process at all levels.

The article focuses on the activities of the Scientific Library of Odesa I. I. Mechnikov National University (hereinafter — SL ONU) as to preparation for accreditation and direct participation in this process. First, the requirements to be met by a university library in general are determined. The paper also considers whether the SL ONU responds to these requirements. Second, the author outlines specific material and technical resources demonstrated by the SL ONU in the process of educational program accreditation. Third, the material and technical support is considered, namely, premises for training and organizing events: reading rooms and other spaces in the library area were equipped aimed at creating users' intellectual, informational and psychological comfort.

Compliance with the norms of academic integrity is one of the criteria for quality education. The SL ONU carries out plagiarism check of qualification and scientific papers in the frames of the participation of the SL ONU in the Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project (SAIUP).

Library user services being of great importance in determining the accreditation results, and the SL ONU offers a variety of services, both traditional and remote.

Keywords: accreditation of educational programs, Scientific Library of Odesa I. I. Mechnikov National University, educational environment, material and technical resources, databases, academic integrity, plagiarism.